

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ I

Established

1893.

TWO SECTIONS — SECTION I.

РІК II. Ч. 217. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 6 листопада 1943. No. 217. Jersey City, N. J., Saturday, November 6, 1943. VOL. LI.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки.

Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237—4-0807

THREE CENTS in the United States of America

П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

FIVE CENTS elsewhere.

Гувер надіється закінчення війни на весну 1944

Американці затопили японцям кружляк і 4 нищителі

ВАШИНГТОН. — Бувший президент Герберт Гувер явився перед сенатською комісією для допомоги голодуючим краям Європи і подав думку, щоб уже тепер поробили старання для пересилки американських харчів до країв під німецькою окупацією, але під охороною нейтральних держав. Він теж висловив погляд, що найближча зима в Європі буде страшна для голодних людей. Згадуючи про війну, він мимохіть зазначив, що з покінченням війни в наступному році відносно поправляться. Та коли його запитали, яка його думка про кінець війни, він зясував свій погляд тонніше і сказав: „Надіюся, що це буде остання зима війни в Європі, однак ми мусямо бути приготувані витримати цілий 1944 р. без огляду на чуда, які в міжчасі можуть повстися“.

АМЕРИКАНСЬКИЙ АМБАСАДОР У РОСІЇ ОБЩОЄ ПОМІЧ РОСІЇ

Аверел Гарімен, новий американський амбасадор до советського союзу, подав у Москві публичну заяву, що американська амбасида працює тепер над планами як найбільшої допомоги советському союзові з боку Америки при відбудові знищених околиць.

ТУРЕЧЧИНА ПО БОЦІ АЛІАНТІВ?

Розмови британського секретаря заграничних справ Ідена з турецьким міністром заграничних справ Нуманом Менеменцьоглу, що відбулися в Каїро, викликали прерізні чутки. Говорять між іншим про можливість приступлення Туреччини до війни по боці Об'єднаних Держав. На всякий випадок Туреччина віддасть Аліантам до вжитку переважні повітряні бази.

ВТРАТИ АМЕРИКИ НА СЕРЕДЗЕМНОМУ МОРЮ.

ВАШИНГТОН. — Втрати Аліантів у боях довкруги Середземного моря перевищили цифру 100,000 людей у вбитих, загублених і ранених. Держави Осі страждали там в тому самому часі 600,000 людей. Американські втрати такі: вбитих 5,589, ранених 17,621, загублених 7,965 — разом 31,126 осіб. Зпоміж загублених більша частина попала в неволю. Ці цифри подав секретар війни Генрі Л. Стімсон на пресовій конференції.

КИТАЙ КАЖЕ, ЩО ЯПОНЦІ ВЖИВАЮТЬ ГАЗІВ.

Китайська головна команда виступила з офіційним обвинуваченням японців за вживання отруйних газів у війні. Мовляв, ужито їх у боях на північному березі озера Тунгтінг. Каже заява, що це вже сьомий випадок вживання газів японцями проти китайців.

„ЗАКОННІ ПРЕДСТАВНИКИ“.

„Торжественного всенародного віча“, що відбулося в Філадельфії 10. жовтня, вислано Голови, котрого називається міністром заграничних справ, резолюцію, у котрій говориться:

„Ми, американські громадяни російського й карпато-російського походження Злучених Держав... законні представники своїх братів в Європі, поневолених Гітлерівською Німеччиною... щиро переконані, що згідно з Атлантійським Чартером наші браття, що живуть на землях старинної й історичної RUSSIA RUBRA (Червоної Русі), на захід від демаркаційної лінії, встановлено актом, підписаним у Москві 28. вересня 1939 року советським Союзом і Німеччиною, дістануть право означати своє політичне становище вільним плебісцитом на територіях холмської, лемківської, прашівської й підкарпатської Русі“.

Що плебісцит мав би бути на основі Атлантійського Чарту, це видно. Що демаркаційну лінію проведено на основі якогось акту в Москві між советським і німецьким урядом, це теж видно. Та не видно, на основі котрого закону вічевики на „торжественнім всенароднім вічу в Філадельфії“ дня 10. жовтня стали законними представниками своїх братів в Європі, поневолених Гітлерівською Німеччиною.

НЕ ЗОВСІМ ПРИХИЛЬНО.

У російській резолюції на тим вічу сказано, що патріарх Сергій закликав „руський православний народ“ стати в обороні границь советського союзу, і „не дивився на те, що советський уряд не зовсім приязно відноситься до релігії й духовенства“.

Тепер уже знаємо: Римський царський уряд, що казав апостола Павла зрубати голову, а апостола Петра прибити на хрест коміть головою, видно був не зовсім приязний до християнства.

ЧИ СПРАВДІ Є В РОСІЇ СВОБОДА РЕЛІГІЇ?

На таку тему виголосив в клубі Горизонт у Нью Йорку лекцію проф. Тімашев. Референт перейшов початкові часи знаного безбожництва в Советах, а довше засановився над часами передвоєнними. Він виказав, що найстрашніші переслідування церкви й релігійного життя в Советах були в роках 1936-1937, коли то віруючих людей советська влада ставила перед суд або й без суду винищувала ніби за шпигунство в користь німців. Однак вже в 1938 р. советська влада наказала союзові безбожників скликати нараду до Академії Наук, щоб установити нові засади про відношення до церкви та релігії. Тоді вирішено, що відношення до цих справ повинно бути не негативне, а позитивне, хоч ще даліше вважалося їх за буржуазну видумку.

Цілковита зміна зайшла з вибухом війни. Церква поставилася прихильно до змагань уряду, бо це була війна за звільнення рідної землі. Отже уряд не перешкадав, як виражали вояків церковні процесії і благословили їх до боротьби проти ворога. Дійшло навіть до цього, що колективи помагали вірним втримувати ті храми, які ще залишилися із часів яркого безбожництва. Цілковиту свободу релігії признано на Великдень 1942 р. і заборонено безбожницьким організаціям висмівати релігійні практики та богослуження.

В осіні 1942 р. взяла вже большевицька влада митрополита Николая до комісії для прослідження німецьких звірств, поповнених на цивільному населенню при відступі, а це поступово довело до віднови патріярхату в Москві. Тепер православна церква має навіть державну поміч, каже Тімашев, має свободу проповіді в самих храмах, але лише в часі богослуження. Та, не зважаючи на те все, Тімашев того переконання, що положення православної церкви під большевиками непевне, бо вони в засаді даліше безбожники. Треба ще багато часу, щоби переконатися, чи свобода релігії втримається. Тімашев вірить, що відносини на будуче складуться так, що церква в Росії буде відлучена від держави, а це дасть нагоду до релігійного відродження.

У бою коло американських позицій на острові Бавгейнвилу американські військові кораблі затопили один японський кружляк і 4 нищителі. Ворог уже признав утрату кружляка й двох нищителів.

Крім знищених кораблів американці поцілили в тому бою теж 4 інші кораблі. Бій тривав понад дві години. Він почався ворожою спробою висадити війська на остров.

АЛІАНТИ ЗАХОПИЛИ „ЗАВІСУ“ ВОРОЖОЇ ЛІНІЇ В ІТАЛІЇ.

Звеличувана німецькою пропагандою як непереломна лінія в Італії вже починає тріскати, коли восьма армія генерала Монгомери захопила навіть Ісернію, найважливіший пункт на цьому фронті. Ці війська посунулися за останніх 36 годин на 10 миль наперед.

Тимчасом американські війська під ген. Кларком посунулися на 8 миль наперед та підійшли на 4 милі до ріки Гарліяно.

БРИТАНСЬКІ БОМБОВИКИ РУЙНУЮТЬ ДІСЕЛЬДОРФ.

Аліантські повітряні рейди проти Німеччини дійшли до нового вершка в четвер уночі, коли надзвичайно велика сила британських бомбовиків скинула на Дісельдорф за 27 хвилин понад 2,000 тон бомб.

ЧЕРВОНА АРМІЯ ОЧИЩУЄ З НІМЦІВ ЛІВОБЕРЕЖЖЯ.

Аж кілька комунікатів за один день видано в Москві про перемоги червоної армії над німцями. Один з них каже, що весь східний беріг Дніпра, від гирла ріки аж до зливу Сожа з Дніпром, 100 миль понад Києвом, очищений з німців.

Той самий комунікат подає німецькі втрати на російському фронті від 5. липня на 2,700,000 вояків. Червона армія розбила 144 дивізії, вбила 900,000 німців та взяла 98,000 бранців. Вона посунулася наперед 187—279 миль, забрала 38,000 місцевостей, у тому числі 162 міста. Німці утратили 10,189 літаків, 17,700 повзів і 19,800 гармат.

Відступаючих з України німців переслідують козаки під командою генерала Кириченка.

ЧУТКИ ПРО ФІНЛЯДСЬКІ МИРОВІ ЗАХОДИ.

Шведський часопис „Соціал Демократен“ подає, що фінський уряд уже вислав до Москви представника, котрий має добиватися мира з советським союзом.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Наука на часі.

Коли департамент стейту опублікував оноді офіційні протоколи з паризької мирової конференції в Парижі в 1919 році, він певно був переконаний, що така публікація буде для громадян повчальною лекцією міжнародної політики. І справді, опубліковані протоколи мають таких лекцій багато.

Найзамітнішу лекцію має та частина протоколів, що відноситься до переговорів мирової конференції в справі трьох груп островів на Тихому океані, а саме островів Маршала, Гилберта й Кароліни. Ці острови належали до першої світової війни до Німеччини. Підчас війни захопила їх Японія як одна з альянтських держав. Коли почалася паризька конференція, Японія була в посіданню цих островів. На мировій конференції японський представник домагався безумовного віддання островів Японії навсе; мовляв, Японія й пішла до війни по боці Альянтів передусім на те, аби дістати ті острови. Президент Вилсон, американський делегат, відразу виступив проти домагання; мовляв, по всьому світі йде рух проти анексії. Він радив віддати острови під заряд Ліги Націй. Остаточну справу полаго-

джено нібито компромісом: острови полишено в японських руках, але як мандат, а мандати, по думці паризької конференції, мали би мати на цілі підготувати населення відсталих країв до повної суверенності в майбутньому. Справа повернулася інакше: Японія управляла островом так, аби їх ніколи нікому не віддати. Вона народу до самоуправи не підготовляла. Острови закрила для чужинців, і на них тайно виставила укріплення, з котрих підчас теперішньої світової війни робила свій ноторичний наскок на Перл Гарбор.

Лекція цих „мандатових островів“ має властиво багато лекцій. Тут є й лекції про вартість мандатів. Тут є й лекція про вартість японських обіцянок. Тут є й лекція про вартість компромісових полагоджень. Та найцікавіша це відай наука, що й така потуга першої кляси, як Злучені Держави, не все може перевести свою волю. Коли проти їх волі поставила свою волю Японія, тоді Америка могла добути бажане хіба рішаючися вибивати посідача силою, себто війною. Цю лекцію з історії Злучених Держав можуть собі тепер прочитати з пожитком менші держави.

Чорна година для Німеччини.

Ще не засохло чорнило на підписах під документами московської декларації, а вже на всіх просто воєнних театрах можна відчуті оживлення живчика альянтської боевої енергії.

Як тільки піднялася мрака над Британією, зараз звідти вилетіла в напрямі Німеччини найбільша американська повітряна армада, яка колинебудь вилетала, та повезла важкі удари німецьким портам, залізницям, фабрикам у самій Німеччині й по окупованих нею країнах.

На другому боці земної півкулі чотириста американських бомбовиків бе по японських воєнних і торговельних кораблях, що їх

японці сконцентрували коло Рабавла для акції проти американських військ на Бавгейнвилі.

Рівночасно з тими маркантними подвигами приспішується альянтський наступ в Італії та російський наступ в Україні.

Просто на всіх воєнних театрах слідно новий дух. Проявом його є зрештою нове наставлення советської преси, що вже говорить з признанням про альянтську кампанію в Італії та альянтські налети на Європу. Тому слушність мав американський урядник, котрий сказав, що московська конференція варта Альянтам стільки, що виграла великої битви.

ЦИВІЛЬНЕ НІМЕЦЬКЕ НАСЕЛЕННЯ ВТІКАЄ ДО ПОЛЬЩІ.

СТОКГОЛЬМ, Швеція, (ОНА). — Наслідком альянтських повітряних рейдів німецьке цивільне населення втікає до Польщі. Альянтські летуни страшно знищили промислові осередки великих міст і мільони населення опинилося без даху над головою. Зогляду на те, що надходить зима і нема часу будувати нових помешкань, німці висилають своїх бездомних людей до Чехословаччини і Польщі.

Німецька влада в Польщі ви-

дала приказ, що поляки мусять опускати свої помешкання і вибиратися де хто може. Міщани повинні вибиратися на села, а їх помешкання будуть віддані до розпорядимости німецьких воєнних біженців.

Найбільше число німецького цивільного населення виїздить до Варшави, Кракова, Лодзі і в Галичину. Виїздить найбільше жінок, старців і дітей. Вони одержують на дорогу харчі й інструкції, як мають в Польщі заховуватись.

ЧЛЕНИ У. Н. СОЮЗУ ГИНУТЬ У БОЯХ**ЙОСИФ ТОМАШОВСЬКИЙ.**

Дня 25. жовтня родичі Йосифа Томашовського, члена від 61. У. Н. С. у Латроб, Па., одержали телеграму, що їх син убитий в Африці. Покійний мав літ 22. Був членом У. Н. Союзу від дитинства; в 1939 році перейшов до старших членів і почав інтересуватися відділовими справами. У 1940 р. був вибраний рекордовим секретарем відділу. Коли вороги напали на нашу державу, він уважав своїм обовязком її боронити і в 1941 р. вступив добровільно до повітряної фльоти. Він добився ступня першого лютенанта. Брав участь в різних рейдах на ворожі позиції і був декорований різними медалями. Був улюблений своїми приятелями і старшинами.

У ньому родичі утратили улюбленого сина, брата і сестри утратили брата-героя, а відділ доброго члена, на котрого мав велику надію, що буде добрим працівником у відділі, як поверне. В. Й. П.

А. Скубяк, секр.

МИХАЙЛО ЯВОРСЬКИЙ.

Мати рядовика першої кляси американської армії Михайла Яворського, члена 121 відділу У. Н. Союзу в Ром, Нью Йорк, одержала з департаменту війни телеграму, що її син Михайло Яворський був убитий на полі бою в Африці дня 4. серпня.

Михайло Яворський родився в Вденрік, Па., 27 літ тому. В році 1919 приїхав з родичами до Ром, де вони поселилися на фермі. Покійний помагав що міг своїм родичам при господарці, аж до року 1940. Від того часу уже працював у фабриках міді й мосяжу, аж до часу покликання до війська в травні 1942 року. Військовий вишкіл переходив у Кемп Джордж Мід, Мд. В лютім 1943 поїхав до Африки, де в серпні віддав життя на полі бою за волю свого краю.

Покійний був членом від 121. від року 1936. Був теж членом інших організацій і належав до укр. прав. церкви. Полишив матір, дві сестри і чотирьох братів, з котрих один є також при війську.

О. Гадз, секр.

(Фотографія бл. п. Михайла Яворського в англійській частині).

ДІСТАНУТЬ ЗАНЯТТЯ**ПОТРІБНО ВІНДОКЛІНЕРІВ.**

Стала робота і добра платня. Тут завше тепло. Приїжджайте або пишть до:

D. KURITZA
National Window Cleaning Co.
313 Rusk Bldg., Houston, Texas

Д-Р С. ЧЕРНОВ

● Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
● Аналіза крові для подружого свідства.
● Гемороїди й желяки лікується без операції.
223 SECOND AVENUE, cor. 14th ST., NEW YORK CITY, Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години 10—7:30; неділя 11—1:30.
Жінка-доктор до обслуги.
X. & флюороскоп. — Екзамінація: \$2.00.

АМЕРИКАНСЬКІ УКРАЇНЦІ! Пам'ятайте, що воєнний бонд у вашій хаті, це доказ вашої влчності до тої землі, що вас прийняла за своїх синів і дочок. Це теж доказ, що ми відемо дорожкату

ПОТРІБНО ПРАКТИЧНОГО КРАВЦЯ

що знає шити нові убрання. Стале заняття, платня згідно з умовою. Добре, здорове, тепле місце у Флориді. Пишіть зараз: 213.

ІВАН ВОРОНА
BOX 1548, NORTH MIAMI, FLA.

МИРОН ЛИТВІН І СИН**УКРАЇНСЬКІ ПОГРЕБНИКИ**

Обслуга щира і чесна

383 Morris Avenue,

cor. Springfield Ave.

NEWARK, N. J.

Phone: ESsex 3-5347

ІВАН БУНЬКО

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребамі по ціні так низькій як \$150.

ОБСЛУГА НАРІКРАЩА

JOHN BUNKO

Licensed Undertaker & Embalmer

437 East 5th St.,

NEW YORK CITY

Dignified funerals as low as \$150.

Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК НА ФІЛЯДЕЛЬФІЮ І ОКЛИЦЮ**МИХАЙЛО НАСЕВИЧ**

cor. FRANKLIN & BROWN STS.,

PHILADELPHIA, PA.

Tel. MARKET 1320.

ОБСЛУГА В ДЕНЬ І В НОЧІ.

ПЕТРО ЯРЕМА

УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

Занимаєсь похоронами

В BRONX, BROOKLYN, NEW

YORK І ОКОЛИЦЯХ

129 EAST 7th STREET,

NEW YORK, N. Y.

Tel.: ORchard 4-2568

BRANCH OFFICE & CHAPEL:

707 Prospect Avenue,

(cor. E. 155 St.)

BRONX, N. Y.

Tel.: MEIrose 5-6577

\$150.00 ЦІЛИЙ ПОХОРОН

І вище ОБСЛУГУЄМО В ПЕРТ АМБОЯ І ОКОЛИЦІ

KANAI KAIN FUNERAL HOME

433 STATE STREET,

PERTH AMBOY, N. J.

Phone: Perth Amboy 4-4646